

נִרְאָה נֶסֶת

כָּרְבָּן כִּי כְּגַדְלָה

ח וְאֶכְלָוּ אֶת־הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֹּה
צְלִיְּדִיְּאָשׁ וּמְצֹות עַל־מְרֻרִים
יַאֲכִלוּ:

j'?

(ח) וחיצות על מרוורים יאלחו. שיעורו ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש, ובמצוותם עט מרוורים יאלחו, וכן על מצות ומרוירים ^{๕๒} כמו עט, וכמויהם ויבאו האנשים על הנשים ^{๕๓}, וכן בראשו על כרעיו ועל קרבו ^{๕๔}, ולא אמר עט, ללמד שאין חובה. שיהא כורבן בכת אחחת ואוכלן, ויחסר הכתוב ב'ית' ^{๕๕}, כמו ירחצוו מים ^{๕๖}, וימת סלד לא בנים ^{๕๗}, וילמד הכתוב שאין מצווה במרוירים אלא עם אכילת הבשר, אבל המזות חזיר וצווה ^{๕๘}. בערך תאכלו מצות ^{๕๙}, אפילה בפני עצמן, דעתך רשותינו ^{๖๐}. וייתר בכך שנאמר כי ומצוות, נ משך לעמלה, ואכלו את הבשר ומצוות, וחוזר וצוה עם מרוורים יאלחו לבשר הנוכר, והנה צוה באכילת הבשר באכילת המזות ולא צוה באכילת המרוירים. רק אמר שיأكلו לבשר עט מרוירים. ירמוון שאין במרוירים מצווה רק לאכול הבשר עמהם. ובזמן שאיןبشر אין במרוירים מצווה ^{๖๑}, וגם אינם מעכבים הבשר, ואם אכל פסח ולא אכל מרוירים ידי פסח יצא ^{๖๒}, כי המזווה בפסח כמו המצווה בפסח, כל אחת צואה בפני עצמה:

↙/L3N0 . 880 p7N ~

מןין אתה אומר שם אין להם מצה ומרור הם יוצאים
ידי חובתן בפסח תלמוד לומר יאכלו הון, כלומר הבשר
לבדו, יכול בשם שם אין להם מצה ומרור הם יוצאים
ידי חובתן בפסח כד אם אין להם פסח יצאו ידי חובתן
במצה ומרור הרי אתה זו הואיל והפסח מצות עשה
ומצא ומרור מצות עשה אם למדת שם אין להם
מצה ומרור הן יוצאים ידי חובתן בפסח כד אם אין להם
פסח יוצאים ידי חובתן למצה ומרור תלמוד לומר
יאכלו הון.

③ ושם אמרו יאכלו מהן אמרו חכמים הפסח נאכל אכילת שובע ואין מצה ומורור נאכלין אכילת שובע. לפי שעיקר המצוה אכילת הבשר כמו שאמר ואכלו את הבשר בלילה הזה והמורור מהנגרר אחר בשר הפסח וחיזביו כmo שיתבואר מלשונות אלו למי שיבינים. ④ והראיה הבורה הראש שגור בו התלמיד

והוא אמרם (פמ"ס קפו. ככ.) מרור בזמן הזה דרבנן. כי מן התורה אין חובה לאכלו בפני עצמו ואמנם ייאכל עם בשר הפסח. והיא ראייה ברורה שהוא מן הדברים הנගרים אחר המזווה, לא שאכילתו מצווה בפני עצמה. ומשפטי מצווה זו גם כן מבוארים במסכת פסחים:

וחמזהה הנ"ו היא שצונו לאכול כבש הפסח ליל
חמשה עשר מנין בתנאיו הנזכרים והוא שיתהיה צלי
ושייאכל בבית אחד ושיניأكل עם מצה ומרור והוא
אמרו ית' (נה יג) ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש
ומצות על מרורים יאכלו. ואולי ישקה עלי מקשה
ויאמר למה תמנה אכילת פסח מצה ומרור מצוה אחת
ולא תמנה אותם שלש מצות ושתהיה אכילת מצה
מצוה ואכילת מרור מצוה ואכילת פסח מצוה, אשיבנו
אמנם היה אכילת מצה מצוה בפני עצמה הוא אמת
כמו שנבאר (עי' קימ) וכן אכילת הפסח מצוה בפני
עצמה אמת כמו שזכרנו אבל המרור הוא נגרר לאכילת
הפסח ואינו נמנה מצוה בפני עצמה. וראיה לדבר,
^① שבשר הפסח ייאכל לקיום המצווה יהיה עמו המרור או
לא יהיה והמרור לא ייאכל אלא עםבשר הפסח לאמרו
ית' על מרורים יאכלו. ואילו אכל מרור מבלי בשר
לא עשה כלום ולא נאמר כבר קיים מצוה אחת היא
אכילת מרור. ולשון מכילתא צלי אש ומצות
על מרורים מגד הכתוב שמצוות הפסח צלי מצה
ומרור. כלומר שהמצווה היא קיבוץ אלה.

התשובה התובנו במצוות אלו שאל מועלתו סגור בהן השער ופתחנו השער בהן במעט עין לאופני סגירותיהם. וזה שהקושיות שבאו בהן איפ' שתקשו בדוחיתן בעלי העזין, מ"מ אין מה שגעלם תירוץ מבעלי החכמה. והשאלה הראשונה ששאלת שטלדות הרוויות מן המאמרים שתבאי ויל הוא להפוך מכמה שחתבם זיל נכון שכורת, וזה תמורה שיתעלם ראיותיו הבודדות בתם. ובראייה הראשונה שבחאת ממנה שווה מצה למרור, שבאמת כן הענינו. ואומרת „ולואת הסברא לא שם לבו זיל“. ומוכחה הדבר מאי למביני מדע. שהרי ראייה זו ר"ל על מצות ומרורים יאכלו, מורה שהמצה והמרור נגררים לבשר הפשת, וכksamצאנו לשון אחר שמורה שחייב המצה נפץ והוא אונרו יתע' בערב תאכלו מצות ואמרו זיל (פס. קכ.) הכתוב קבעו חובה, עשינו אותה מצוה בפ"ע, ומדלא מצינו כנון וה הלשון במרור נשאר המרור גורר לפסת ונפודה המצה. לבדה ביחסה. וזה מובן משלונותיהם זיל אף לדרדי נבי רבנן.

ושנתקהשית (ל' וכטוליה) בהראיה התחבכת שא"צ לפרש אמיתותה והוא אומר מורה בזה"ז דרבנן, נאמר באלו הפנים שנתקהשית בהם, שראייחך ממאמר רב אהא בר יעקב ודברי רבא צל ראיינו, מה שגרם להקשותך ממנה הא מיעוט ההתכווננות בדבריהם. וות, שרב אהא בר יעקב השיב על דברי רבא מדור בזה"ז דרבנן מצה DAOРИיתא, ואומרו שאפלו המצה בזה"ז דרבנן וכדאיתותם מקרה דבערוב תכללו מצות הוציא זה ולולות הוצאתו של רבא ואמר ההוא לטמא ולמי שהיה בדור רחוקה, ר"ל שלא בא לחויב אכילת מצה שלא ייחד עם בשור הפסח כדאמר רבא אלא להתריד אכילהה באותו הלילה אפיקלו למי שמנועה מןו אכילת הפסח. שלא נאמר כיון שהיא מהנגרר לפסח כדאמר קרא על מצות ומדורות יאכלו, והעיקר שהוא הפסח מנועה אכילהה מהטמא והחרוח כרך תמןע אכילת הנגרר אליו, להכי אמר קרא וביה בערב תכללו מצות ר"ל רשות, לא חובה. יורוך על אמרת הפירוש הזה שיתודע בהטיבת העיון שני ראיות חוקות. האחת מהן צורת הכתא המאמר שהוא טוף דעת רב אהא בר יעקב שאמר סדר"א הוайл ופסח פטור באותה הלילה מצה ומורה נמי פטור ומדלא אמר הכי מוכחה אמרת מה שאמרנו. הראית השנית תשובה רבא על הפירוש הזה שפירשו רב אהא בר יעקב ואמרנו לא גרע מערל וכן נכר דכתיב כל עREL לא יאכל בו וכל בן נכר לא יאכל בו ואמר מר בו אינו אוכל אבל הוא מצה ומורה. ואני חושב שבעל תבונה זולתך יבין זה כתו שהבנתו אתה שהORA לחזיב המצה והמורו לעREL ובן נכר. שדיין דקדוק המלים מורה על התייר לא על החיבור. כי הובא כנגדי לאיסטר, בו אינו אוכל אבל הוא מצה ומורה. כי אילו הובא החזיב כנגדי הפלת החובה הליל שוטא לחזיב כמו שחשבת. ואכן ראוי לטעות ולהשוו שסבירים אנו שהמצה בלתי מחויב לטמא ולחרוח וערל. אין זו הכוונה אלא הכוונה לבאר שיטת רב אהא בר יעקב דס"ל דליה חובה ותשובה רבא לו היהיטה על דרך משא ומתן להביע קושיא לסתור סברתו. והם דקדוקים ע邏קים שאין להוכיח על העלום כי לא לכל בעל חכמה קל להבין עמקם.

מִזְבֵּחַ נָסֶל

* שיאלה ו' וכשהתבוננו במנותו ז'ל את המצוות נסתפקו לי בהן בדברים הרבה, מהם שאבקש התרת הספיקות שבתס ומהם שהשער אצלי בהם סגורו. וסדרתי בות הקטוב ע"י עבדו קצת מון הטగורים. ומהם סברתו ז'ל שאכילה מזעה מצוחה בפ"ע אבל אכילת כרור אינה מצוחה בפ"ע ואני אל נגררת לאכילת הפסח ודבוקה בו.

הלשוןות בעניות דעתן הבנתי מהם הפה
וכשהתבונתי באלו

מה שהוכח מות זל. כי אומרו על מצות
ומורוים יאכלויהם ומאמר בעל המכלתא צלי^א
אשר מצות על מורוים יאכלויהם מגיד הכתוב
שמצוות הפסח מצה ומורור הז מוכיח את
השווות המצאה למורר, שאם היה המורו
נגרר לאכילת הפסח ואינו מצוה בפ"ע הוא
הדין למצאה, ואם היהינה המצאה מצוה בפ"ע
הוא הדין למורר. וזה סברא שלא שם לבו
זל אלא עשה המצאה מצוה בפ"ע. והתיימה
שאומרו זל כלומר שהמצוות היא קיבוצם
משמעותם גם הוא על השינויים

זה ראייה הרביעית שכתב ז'ל ("魄 מ"ע נו")
שהיא יותר ברורה שהוא השרש ואמר
בתלמידו והוא כאמור מרור בזמנו הוה מדרבנן
כי מן התורה אין חוכת לא יכול בפני עצמו
ולא יוכל אלא עם בשר הפח וו ראייה
ברורה מפורשת שהוא מן הנגררים למטה
לא שאכלתו מצוה בפני עצמו. ואני רואה
שהיותו בזמנו הוה מדרבנן מורה על
מצווה בפני עצמו, אלא זו השמעתא עצמה
יראה לי שהיא מורה על היוטה מצוה בפני
עצמם

רבה להדריא טמא ובדרך רוחקה וערל ומשומד במצות מטור מדאוריתא ע"ג דלא אכלי פסת. ומה מאור שמה אמר בזמנן דאייכא פסת אין הכוונה אל כלת הפסת, ולא נתקווין אלא בפuni הבית שהוא מן ראיין לרבנן פסת, ומזהו Urל ובן נכר טמא ושתייה דרך רוחקה חייבין באכילת מרוור ואע"ג שלא אכלי פסת שמע מינה מרור מצוה בפני עצמו ולא מסתכל במנענות עשיית הפסת אלא שלא בפני הבית, כי הדיק מייתור עברב תאכלו מצות לחייב על המצה אפילו שלא בזמן הפסת כמו שנתבאר בתניא כותהה דרבא אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בהמ"ק קיטים מגן ת"ל וכו', תא חזוי דלא אמר אין לי אלא עם הפסת, ולא אמר אלא אין לי אלא בזמן שהמחדש קיים.

הזה דארוייתא^ז ומורו דרבנן ומאי שנא מרור
ע' ריבתיך על מזות ומרורים^(b) בזמניא איכאפסח
יש מרור ובו מן דיליכא פsch לאכ' מרור מזת
נמי הא נחיב על מזות ומרורים^(c) מזת
שכימיהדר הרור ביה קרא^d בערב האכלו^(d) מזות
ו' רוב אהא בר יעקב אמר אחד זה ואחד זה
דרבן אלא הכתיב בערב האכלו מזות
ההיא^e מביעי ליה למלא ושהיה בדרך
וחזקה דס' דאמינא כיון דפסח לא אבל מזת
ומרור נמי לא ניטול קמיל' ורבא אמר לך
טמא ושהיה בדרך וחזקה לא צורן קרא דלא
ערע**י** מעיל ובן נבר דרגניה^f כל ערל לא
אבל בו^g בו אינו אוכל אבל אוכל במצה
ומרור ואידך^h כתיב בהאי וכותיב בהאי
וצרכי הניא כוותיה דרבאⁱ ששת ימים
י' האכל מזות ובו בהשביעי עזרת לה' אלהיך
*' מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות
מאי טעמא هو דבר שהיה בכל' וצא מון
הכלל למלמד לא ללמד על עצמו יزا אלא
למלמד על הבלתי בול' יزا יכול אף לילה
הראשון רשות תלמיד לו מדע על מזות ומרורים
יאבלו והן לי אלא בזמנ שבית המקרא
קאים בזמנ שאין בית המקדש קיים^j כגון
ה' בערב האכלו מזות התבוח בקבועה:

ר' עזריאלי

מִתְּנַפֵּת כָּוֹטֶן
כָּוֹס וּזְנוּרִים נָגָה. לִילָה כְּרָחָבָן טוֹבָה:
כְּסִינָה מְכֻטֵּת לִיס נְעָמָם וְפָסִים גְּדוּרָן
לְרוּקָה. וּכְמוּן בְּכַיְמָקָן קִיּוֹס: כְּסִינָה
כְּסִינָה, וּכְסִינָה כְּפָלִי וּלְרִיכָה. דְּצָמָה
וּפְשָׁה בְּדָלָךְ רְחוּקָה לָל יְלִיף מְפָרָלָה
וּכְנוּנָה דָלָה חִית לִיס כְּבָלָמִין לְפָסָחָה
כְּסִינָה הַלְּגָדָה לְאַיִלָּה מְגָה כְּרָחָבָן נָדָר
שְׁעִירָה פְּסָחָה צָנִי יְקִיָּהָס עַל מְנוֹת
וּמְבוֹרָאִים יְהִלְלוֹתָה אַכְלָה מְלָלָה וּכְנוּנָה
דָן הַיּוֹם שְׁוֹמְגָדוֹ מְלָה כְּרָחָבָן וְהַיּוֹם
הַכְּלִי כְּבָשָׂעָה וְלִי צִירָה רְחָמָנוֹלָה כְּנַעֲרָב
הַהְכָלָנוֹ מְנוֹת הַזָּוָקִים לְהַזָּעָרָל וּנוּ
כְּנוּנָה מְסָס דְּלִיחָה לִיס חַלְמָמִין אַכְלָה
עַמְלָה וּדְלָךְ רְחוּקָה וְלִיחָה לְאַיִלָּה חַלְמָמִין
לָל לְעוֹמִיקָה כְּרָחָבָן הַלְּגָדָה כְּחַבְבָּה רְחָמָנוֹלָה
נְעָמָם וּפְשָׁה בְּנַגְּדָה כְּמִזְבְּחָה: